

ลักษณะของธุรกิจหลักทรัพย์

3.1 ความเป็นมาของธุรกิจหลักทรัพย์

ธุรกิจหลักทรัพย์เริ่มดำเนินการครั้งแรกในทวีปยุโรปได้มีการจัดตั้งบริษัทค้าร่วมชื่อ มัสโควี (Musscovy Company) ขึ้นในปี พ.ศ. 2098 ในประเทศอังกฤษ เพื่อทำการค้ากับประเทศรัสเซีย ต่อมาในปี พ.ศ. 2211 ได้มีการจัดตั้งบริษัทอินเดียตะวันออก (East India Company) และบริษัทฮัดสันส์เบย์ (Hudson's Bay Company) โดยออกขายหุ้นให้ประชาชนทั่วไป ต่อมาได้มีการพัฒนามาเรื่อยๆ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2316 ได้มีการจัดตั้งตลาดหุ้นชื่อ The Stock Exchange ขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นแห่งแรกของโลก

ธุรกิจหลักทรัพย์ไทยตั้งขึ้นในระยะแรกมีเงินลงทุนน้อย และดำเนินงานอยู่ในวงแคบ ต่อมาได้มีการเข้ามาร่วมทุนของธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่กับสถาบันการเงินต่างประเทศในการทำธุรกิจนี้ ซึ่งเป็นวิธีที่ธนาคารและสถาบันการเงินในต่างประเทศจะเข้าร่วมในตลาดเงินของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2512 ธนาคารกสิกรไทยได้ร่วมทุนกับ Bankers International Corporation of New York และ Bancom Corporation of Phillippines จัดตั้งบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ขึ้นภายใต้ชื่อ บริษัทค้าหลักทรัพย์และลงทุน จำกัด (Thai Investment and Securities Co., Ltd หรือ TISCO) ต่อมาในปี พ.ศ. 2513 ธนาคารกรุงเทพ ได้ร่วมทุนกับ First National City Bank of New York จัดตั้งบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ภายใต้ชื่อ บริษัทกรุงเทพธนกร จำกัด (Bangkok First Investment and Trust Ltd. หรือ BFIT) และ First National City Development Finance Corporation (Thailand) หรือ FNCDE (Thailand) นอกจากนี้ยังมีบริษัทบางกอกโนมูระ อินเตอร์เนชั่นแนล ซีเคียวริตี้ จำกัด และบริษัทสิน-เอเชีย จำกัด ตั้งขึ้นในช่วงเวลานี้ โดยส่วนใหญ่บริษัทที่เกิดขึ้นในช่วงนี้จะเป็นบริษัทขนาดใหญ่ที่มีความมั่นคงโดยผู้ถือหุ้นส่วนมากเป็นธนาคารขนาดใหญ่ระดับโลกทำให้ธุรกิจมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ต่อมาในปี พ.ศ. 2514-2516 เป็นช่วงเศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ธุรกิจค้าหุ้นซบเซา ในเดือนตุลาคม 2516 กระทรวงการคลังได้ออกใบอนุญาตเป็นครั้งแรกให้ประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจเงินทุน

หลักทรัพย์ ธุรกิจหลักทรัพย์ แก่บริษัทต่างๆ ซึ่งมีจำนวน 28 ราย จนปัจจุบันนี้มีบริษัทหลักทรัพย์ ให้บริการอยู่ในธุรกิจค้าหลักทรัพย์อยู่ทั้งหมด 41 ราย

3.2 วิวัฒนาการและเหตุการณ์สำคัญตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นับตั้งแต่มีการซื้อขายหลักทรัพย์เป็นครั้งแรกในปี พ.ศ. 2518 จนถึงปัจจุบัน ตลาดหลักทรัพย์ประเทศไทยได้ผ่านเหตุการณ์ต่างๆ มากมายทั้งในด้านบวกและด้านลบ โดยสามารถสรุป เหตุการณ์ในแต่ละยุคได้ดังนี้

1. ยุคเริ่มต้น (พ.ศ. 2518-2519)

เป็นยุคที่การซื้อขายหลักทรัพย์ยังเป็นไปในวงแคบ นั่นคือ มีมูลค่าการซื้อขายอยู่ในระดับต่ำ โดยในปี 2518 และ 2519 มีมูลค่าการซื้อขายเพียงปีละ 1,522.92 ล้านบาท และ 1,681.15 ล้านบาท ตามลำดับ และดัชนีหุ้นไทยมีแนวโน้มลดลง เนื่องจากเศรษฐกิจซบเซาและการเมืองไทยขาด เสถียรภาพ ทำให้นักลงทุนขาดความมั่นใจ

2. ยุครุ่งเรืองครั้งแรกของตลาดหลักทรัพย์ (พ.ศ. 2520-2521)

การซื้อขายหลักทรัพย์ในช่วงนี้คึกคักเนื่องมีการปรับปรุงกฎระเบียบบางประการ และเศรษฐกิจโดยรวมมีความเจริญเติบโต และส่วนใหญ่มาจากการเก็งกำไรทำให้ตลาดหลักทรัพย์ ดำเนินการในเรื่องการเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะเพื่อสร้างความโปร่งใสและความยุติธรรมมีการออก มาตรการด้านภาษีเพื่อให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่บริษัทจดทะเบียนให้ได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้ นิติบุคคล ในช่วงปี 2521 มีการลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีการออกพระราชบัญญัติบริษัท มหาชนจำกัด พ.ศ. 2521 ทำให้ภาคการลงทุนเอกชนมีความมั่นใจในการลงทุนมากขึ้น มูลค่าการซื้อขายในปี 2520 ได้ปรับเพิ่มขึ้นเป็น 26,591.25 ล้านบาท ส่วนในปี 2521 การซื้อขายหลักทรัพย์มีมูลค่า รวม 57,272.40 ล้านบาท

3. ยุควิกฤตการณ์ราชาเงินทุน (พ.ศ. 2522-2524)

ในช่วงต้นปี 2522 การซื้อขายหลักทรัพย์มีการชะลอตัวเนื่องจากวิกฤติการณ์น้ำมัน เงิน เพื่อ เกิดปัญหาขาดดุลการค้าและดุลการชำระเงิน และยังมีปัญหากับระบบสถาบันการเงิน คือ บริษัท ราชาเงินทุน จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ถูกสั่งปิดกิจการเนื่องประสบปัญหา

การเงินอย่างรุนแรง ทำให้นักลงทุนขาดความมั่นใจส่งผลให้มูลค่าการซื้อขายในปี 2522 ลดลงเหลือเพียง 22,533.12 ล้านบาท

ผลจากการสั่งปิดบริษัท ราชารัฐเงินกู้ จำกัด ทำให้ภาครัฐได้เข้ามาดูแลโดยออกพระราชบัญญัติประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเออร์ และได้มีการดำเนินมาตรการแทรกแซงตลาดทุนเพื่อกระตุ้นปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์หลายประการ เช่น

- 3.1 การจัดตั้งกองทุนพัฒนาตลาดทุนมูลค่า 1,000 ล้านบาท เพื่อเข้าซื้อหุ้นซึ่งต่อมาได้หยุดการซื้อขายในเดือนสิงหาคม 2530 และยกเลิกไปในเดือนมิถุนายน 2532
- 3.2 การจัดตั้งกองทุนเพื่อเพิ่มสภาพคล่องธุรกิจหลักทรัพย์มูลค่ารวม 2,000 ล้านบาท เพื่อช่วยให้บริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นสมาชิกตลาดหลักทรัพย์ ที่มีปัญหาทางการเงินสามารถกู้เงินได้
- 3.3 การจัดตั้งกองทุนมูลค่า 3,000 ล้านบาท เพื่อให้ธนาคารกรุงไทย จำกัด รับฝากหุ้นจากผู้ลงทุนและบริษัทสมาชิก โดยให้สิทธิซื้อคืนในระยะเวลาที่กำหนด 3 ปี
- 3.4 การขอความร่วมมือให้บริษัทสมาชิกทำการซื้อขายหลักทรัพย์เพื่อเสริมสภาพคล่อง เดือนละไม่ต่ำกว่า 30 ล้านบาทต่อราย
- 3.5 การปรับเพดานการซื้อขายของราคาหลักทรัพย์ต่อวันจากร้อยละ 10 เป็นร้อยละ 5 ต่อวัน

ต่อมาในปี 2523 ปริมาณการซื้อขายยังคงอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากการปรับราคาน้ำมันภายในประเทศทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ส่งผลให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ ในปี 2524 ตลาดยังคงอยู่ในภาวะซบเซา มีมูลค่าซื้อขายเพียง 2,897.68 ล้านบาท

4. ยุคทรัสต์ 4 เมษา และการเริ่มฟื้นตัว (พ.ศ. 2525-2528)

ในครึ่งปีแรกยังคงซบเซาเนื่องจากผลกระทบจากปี 2524 จนถึงไตรมาสที่ 3 ตลาดหลักทรัพย์มีทิศทางที่ดีขึ้น เนื่องจากอัตราดอกเบี้ยที่ลดลงทำให้เกิดสภาพคล่องของเงินทุน แต่ยังไม่ดีเท่าที่ควร มูลค่าการซื้อขายทั้งปีอยู่ที่ 5,965.72 ล้านบาท และระดับดัชนีหุ้นก็ยังอยู่ในระดับต่ำเพียง 102.03-138.77 จุด ต่อมาในปี 2526 ตลาดหลักทรัพย์ได้ย้ายที่ทำการจากอาคารศูนย์การค้าสยามไปยัง อาคารสินธร ถนนวิฑู โดยในปีนั้นมีมูลค่าการซื้อขายเพียง 9,323.90 ล้านบาท ในปี 2527 เกิดปัญหาสถาบันการเงินอีกครั้งมีการเพิกถอนใบอนุญาตบริษัทเงินทุน 5 แห่ง นอกจากนั้นยังเกิดปัญหา

แซร์ลูกโซ่ ทำให้ภาครัฐเข้ามาควบคุมอย่างเข้มงวด และได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีสาระสำคัญดังนี้

- 4.1 การกำกับดูแลบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่ไม่ได้เป็นบริษัทสมาชิกโดยตลาดหลักทรัพย์สามารถเข้าไปตรวจสอบบริษัทที่ไม่ใช่บริษัทสมาชิกได้
- 4.2 มีการคุ้มครองผู้ลงทุน โดยให้มีการเปิดเผยข้อมูล ป้องกันการใช้ข่าววงในและการสร้างราคาเกินจริง

ในปี 2528 ปริมาณการซื้อขายเพิ่มสูงขึ้นถึง 16,472.86 ล้านบาท ซึ่งมาจากการซื้อขายของนักลงทุนต่างประเทศ และในปีเดียวกันมีการจัดตั้งศูนย์รับฝากหลักทรัพย์

5. ยุครุ่งเรืองครั้งที่สอง (พ.ศ. 2529-2532)

ในปี 2529 ตลาดหลักทรัพย์กลับมาคึกคักอีกครั้ง ผลมาจากการลดค่าเงินบาทในปี 2527 ทำให้การส่งออกเพิ่มสูงขึ้น มีเงินไหลเข้ามาลงทุนในหลักทรัพย์ โดยมูลค่าการขายปีนั้นอยู่ที่ 29,848.22 ล้านบาท และมีการปรับลดอัตราดอกเบี้ยถึง 5 ครั้ง ทำให้มีการไหลมาลงทุนในด้านหลักทรัพย์แทน จนกระทั่งปี 2530 เศรษฐกิจโลกโตต่อเนื่องส่งผลดีให้เศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะการส่งออก ทำให้มูลค่าการซื้อขายเพิ่มสูงถึง 123,420.91 ล้านบาท ดัชนีปรับตัวสูงสุดที่ 472.86 จุด แต่ต่อมาได้เกิดปรากฏการณ์ที่เรียกว่า "Black Monday" ซึ่งเป็นวิกฤติการณ์ทางการเงินของตลาดหุ้นในสหรัฐอเมริกา ทำให้ราคาหุ้นตกลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ตลาดหุ้นไทยปรับตัวมาอยู่ที่ 243 จุด ภายหลังตลาดหลักทรัพย์มีการปรับตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเริ่มทรงตัวในปี 2531 สิ้นปีดัชนีอยู่ที่ 386.73 จุด มูลค่าการซื้อขายรวมอยู่ที่ 156,649.36 ล้านบาท ในปี 2532 ถือเป็นปีทองของตลาดหลักทรัพย์ มีปัจจัยสนับสนุนหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเสถียรภาพของดอกเบี้ย ตลาดเงินมีสภาพคล่องสูง ความมีเสถียรภาพในอัตราแลกเปลี่ยน การค้าระหว่างประเทศ ทำให้มูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์เพิ่มสูงขึ้นเป็น 377,067.01 ล้านบาท ดัชนีทำจุดปิดสูงสุดที่ 879.19 จุด

6. ยุคแห่งความผันผวน (พ.ศ. 2533-2538)

ยุคนี้อัตราหุ้นทำจุดสูงสุดและมีการทำการซื้อขายหลักทรัพย์ในวันที่ 25 กรกฎาคม 2533 ที่ 1,143.78 จุด ต่อมาในวันที่ 2 สิงหาคม 2533 เกิดวิกฤติการณ์อ่าวเปอร์เซีย ส่งผลให้ราคาน้ำมันปรับตัวสูงขึ้นเป็นอย่างมาก ตลาดผลผลิตและตลาดการเงินทั่วโลกย่าแย่ เกิดผลกระทบต่อการลงทุนทำให้นักลงทุนไม่มีความมั่นใจ เกิดสภาวะเงินตึงตัวดอกเบี้ยปรับตัวสูงถึง ร้อยละ 16.50 ส่งผลดัชนีปรับตัวลงมาปิดที่ 612.86 จุด ในช่วงปี 2534 และ 2535 มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยคณะ

รักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชช.) ได้ยึดอำนาจการปกครองในปี 2534 และในวันที่ 17-20 พฤษภาคม 2535 ได้เกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ส่งผลในการซื้อขายผันผวนอย่างมาก แต่มิได้เป็นอุปสรรคแต่อย่างใด ตลาดหลักทรัพย์ได้เปลี่ยนวิธีการซื้อขายจากการเคาะกระดานมาเป็นระบบการประมูลราคาโดยอัตโนมัติผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้ไม่มีระบบเคาะกระดานตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ช่วงปลายปี 2536 เกิดปัญหาเกี่ยวกับสถาบันการเงิน คือ บริษัทเงินทุน เฟิสท์ ซิตี้ อินเวสเมนต์ จำกัด เกิดปัญหาสภาพคล่องทำให้ถูกสั่งปิดกิจการเป็นการชั่วคราว ทั้งยังเกิดปัญหาการปันหุ้น และเกิดความไม่เชื่อมั่นทางการเมืองของประเทศ ทำให้ตลาดโดยทั่วไปอยู่ในสภาวะซบเซา ในเดือนตุลาคม 2536 จึงเริ่มปรับตัวดีขึ้น ส่งผลให้ดัชนีปรับตัวสูงสุดที่ 1,682.85 จุด และมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์รวมทั้งปีคือ 2,201,148.18 ล้านบาท ในปี 2537 ภาวะการซื้อขายอยู่ในสถานการณ์ผันผวน อันเนื่องมาจากความไม่แน่นอนทางการเมือง เกิดปัญหาเกี่ยวกับการลดค่าเงินดอลลาร์สหรัฐฯ และเงินเปโซ ทำให้การลงทุนทั่วโลกชะลอลง

7. ยุคของวิกฤตเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2539-2543)

ในปี 2539 เกิดปัญหาหนี้เสีย การทุจริตของผู้บริหารของสถาบันการเงิน ทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่น รวมถึงการเก็งกำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนของกองทุนต่างประเทศ ส่งผลให้เกิดหนี้เสียต่อสถาบันสูงมาก รัฐบาลจึงได้ประกาศระงับการดำเนินงานของบริษัทเงินทุนจำนวน 58 แห่ง เป็นการชั่วคราว ภายหลังได้มีการสั่งปิดอย่างถาวร 56 แห่ง ในปี 2540 มีการปล่อยลอยตัวอัตราแลกเปลี่ยนทำให้ค่าเงินบาทลดลงมาก ส่งผลต่อประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค โดยมีการเรียกวิกฤตการณ์ครั้งนี้ว่า "วิกฤตการณ์ต้มยำกุ้ง" ช่วงปี 2541-2542 เศรษฐกิจไทยพบกับการถดถอยอีกครั้ง เกิดปัญหาขาดสภาพคล่องในระบบเศรษฐกิจ เงินทุนไหลออก ธนาคารพาณิชย์ไม่สามารถแก้ปัญหาหนี้เสียได้ ทำให้ไม่สามารถปล่อยสินเชื่อ รายได้ธนาคารจึงลดลง หนี้ต่างประเทศเพิ่มสูงขึ้นอันเนื่องมาจากอัตราแลกเปลี่ยนที่ปรับสูงขึ้น ส่งผลต่อกระทบต่อตลาดหุ้นอย่างรุนแรง ดัชนีราคาหุ้นทำจุดต่ำสุดที่ 207.3 จุด

8. ยุคฟื้นตัวจากวิกฤตเศรษฐกิจ (พ.ศ. 2544-ปัจจุบัน)

โดยปี 2544 ตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทยค่อนข้างผันผวน เนื่องจากมีปัจจัยทั้งภายในประเทศได้แก่ การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อต้นปี 2544 โดยดัชนีหลักทรัพย์ปรับตัวสูงขึ้นอยู่ที่ 334.10 จุด ณ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2544 หลังเสร็จสิ้นการเลือกตั้ง และมีการปรับตัวสูงสุดในรอบปีที่ 342.56 จุด เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2544 ส่วนปัจจัยต่างประเทศได้แก่ การก่อวินาศกรรมในประเทศสหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ดัชนีปรับตัวลงอย่างรุนแรงสู่จุดต่ำสุดในรอบปีที่ระดับ 265.22 จุด แต่เมื่อวันที่ 7 พฤศจิกายน

2544 ดัชนีก็ปรับตัวค่อยๆสูงขึ้นจนปิดตลาด ณ สิ้นปี ส่งผลมูลค่าการซื้อขายตลอดทั้งปีเพิ่มสูงขึ้นจากปี 2543 ถึงร้อยละ 71 ทำให้บริษัทหลักทรัพย์โดยรวมได้รับประโยชน์จากการผันผวนของตลาดหลักทรัพย์ ปี 2545 เศรษฐกิจของประเทศไทยขยายตัว เนื่องจากนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจภายในชุมชนของรัฐบาล อัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับต่ำส่งผลให้มีการลงทุนของภาคเอกชนเพิ่มสูงขึ้น การฟื้นตัวอย่างชัดเจนส่งผลให้มีบริษัทเข้ามาระดมทุนผ่านตลาดทุนเพิ่มสูงขึ้นถึง 120 บริษัท จากเดิมปี 2544 มี 63 บริษัท ตลาดหลักทรัพย์ในช่วงครึ่งปีแรกมีการซื้อขายอย่างคึกคัก โดยดัชนีปรับตัวสูงสุดที่ 426.45 จุด และค่อยปรับตัวลงมาจนสิ้นปีดัชนีหลักทรัพย์อยู่ที่ 356.48 จุด ซึ่งยังสูงกว่าปี 2544 ที่อยู่ระดับ 303.85 จุด การเพิ่มขึ้นของหลักทรัพย์ประกอบการระดมทุนในตลาดทุนส่งผลให้มูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ปี 2545 เพิ่มขึ้นเป็น 1,986 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2544 ที่มีมูลค่าการซื้อขาย 1,607 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 23 ในปี 2546 ช่วงต้นปีมีการเคลื่อนไหวอย่างแคบๆ เนื่องจากมีความกังวลเกี่ยวกับสงครามอิรัก โรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (SARS) จนเดือนพฤษภาคม ดัชนีปรับตัวสูงเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง นักลงทุนเริ่มมีความมั่นใจต่อภาวะเศรษฐกิจของประเทศมากยิ่งขึ้น รวมทั้งผลประกอบของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ที่ประกาศมีการปรับตัวสูงขึ้น โดยดัชนีปิดสิ้นปีที่จุดสูงสุดที่ 772.15 จุด มีมูลค่าการซื้อขายรวม 4,670.28 พันล้านบาท เพิ่มจากปี 2545 ร้อยละ 128.10 จุด ณ สิ้นปี 2547 ดัชนีหลักทรัพย์ปิดที่ระดับ 668.10 จุด ปรับตัวลดลงร้อยละ 13.50 จุด แต่ในระหว่างปี ดัชนีมีการปรับตัวสูงสุดที่ 794.01 จุด สูงสุดในรอบ 7 ปี ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ไทยในปี 2547 ได้แก่ การปรับตัวสูงขึ้นของน้ำมันดิบในตลาดโลก ทำให้เศรษฐกิจชะลอการขยายตัว แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยโดยธนาคารกลางของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ประกาศปรับเพิ่ม Federal Fund Rate จากร้อยละ 1 เป็นร้อยละ 2.25 ส่งผลให้ธนาคารแห่งประเทศไทยปรับอัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตรรัฐบาลระยะ 14 วัน จากร้อยละ 1.25 เป็นร้อยละ 2 ส่งผลต่อภาวะการลงทุน นอกจากนี้ยังมีการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก เหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ถึงอย่างไรก็ตามมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ในปี 2547 ก็ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นกว่าปี 2546 ร้อยละ 7.6 โดยมีมูลค่าการซื้อขายรวม 5,024 พันล้านบาท ปี 2548 ดัชนีหลักทรัพย์ปิดสิ้นปี ณ ระดับ 713.73 จุด ปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 7 เมื่อเทียบกับปี 2547 แต่ในขณะเดียวกันมูลค่าการซื้อขายหลักทรัพย์ลดลงถึงร้อยละ 20 อยู่ที่ 4,000 พันล้านบาท ภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์อยู่ภายใต้ปัจจัยลบหลายด้าน การบริโภคภาคครัวเรือนและการลงทุนชะลอตัว

เนื่องจากราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้น ภัยแล้งและโรคระบาด ผลกระทบจากเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ และ ปัญหา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

3.3 โครงสร้างของธุรกิจหลักทรัพย์และแหล่งที่มาของรายได้

ผู้ที่มีสิทธิประกอบธุรกิจหลักทรัพย์จะต้องทำในรูปบริษัทจำกัด และต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง แต่ไม่จำเป็นต้องดำเนินการในรูปบริษัทมหาชนจำกัด เพียงแต่จดทะเบียนในรูปบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประเภทกิจการที่บริษัทหลักทรัพย์ต้องขออนุญาตตามกฎหมายมีดังนี้

1. กิจการนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ (Securities-Broker Business) ได้แก่ กิจการเป็นนายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายหรือแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ให้แก่บุคคลอื่น โดยได้รับค่านายหน้าหรือบำเหน็จ เป็นการตอบแทน เป็นทางคำปกติ แบ่งได้เป็น 2 ประเภท

- (1.1) บริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนนายหน้า ซื้อขายหลักทรัพย์ ให้บริการข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับหลักทรัพย์แก่ลูกค้า
- (1.2) บริษัทหลักทรัพย์ที่มีได้เป็นสมาชิกของตลาดหลักทรัพย์ (Sub Broker: บริษัท-นายหน้าช่วง) ทำหน้าที่ส่งคำสั่งซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้าผ่านบริษัทที่เป็นสมาชิก โดยค่านายหน้าที่บริษัทนายหน้าช่วงได้รับจากการซื้อขายหลักทรัพย์ต้องแบ่งให้บริษัทสมาชิกในอัตราที่แล้วแต่จะตกลงกัน

ลักษณะการให้บริการของธุรกิจนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์

การเปิดบัญชีลูกค้า มี 2 ประเภทคือ

- (ก.) บัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ด้วยเงินสด (Cash Account) เป็นบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ที่ลูกค้าต้องชำระราคาซื้อขายหลักทรัพย์ให้บริษัทหลักทรัพย์ที่ตนใช้บริการภายใน 3 วันทำการนับตั้งแต่วันที่ซื้อหลักทรัพย์ได้ (T+3; T คือวันที่ซื้อหลักทรัพย์) เช่น หากลูกค้าซื้อหลักทรัพย์ในวันจันทร์ที่ 1 ลูกค้าต้องชำระค่าซื้อภายในวันพฤหัสบดีที่ 4 เป็นต้น และบริษัทหลักทรัพย์จะส่งมอบเงินค่าขายหลักทรัพย์ให้แก่ลูกค้าที่ขายหลักทรัพย์ในวันทำการที่ 3 นับตั้งแต่วันที่ขาย

หลักทรัพย์ได้ (T+3) สำหรับลูกค้าที่ต้องการเปิดบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ประเภทนี้ ลูกค้าจะต้องมีหลักประกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของมูลค่าวงเงินบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ แต่ไม่ต่ำกว่า 50,000 บาท

บัญชีเงินสดสามารถแยกได้อีก 2 ประเภทคือ

- (1.) การซื้อขายแบบดั้งเดิม ลูกค้าส่งคำสั่งซื้อขายหลักทรัพย์ให้เจ้าหน้าที่การตลาดเป็นผู้ป้อนคำสั่งเข้าสู่ระบบซื้อขายของตลาดหลักทรัพย์ โดยส่งทางโทรศัพท์ หรือมาส่งด้วยตนเองที่ห้องค้าหลักทรัพย์ของบริษัทหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์ได้รับค่าธรรมเนียมนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 0.25 ของมูลค่าการซื้อขาย และเจ้าหน้าที่การตลาดที่เป็นผู้ดูแลบัญชีของลูกค้าจะได้ส่วนแบ่งจากค่าธรรมเนียมนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ไม่เกินร้อยละ 27.50 ของค่าธรรมเนียมนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ที่บริษัทหลักทรัพย์ได้รับจากลูกค้า
- (2.) การซื้อขายผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet Trading) ลูกค้าส่งคำสั่งซื้อขายหลักทรัพย์และตรวจสอบสถานะซื้อขายได้ด้วยตนเองผ่านเว็บไซต์ของบริษัทหลักทรัพย์ที่ตนเป็นสมาชิกบริษัทหลักทรัพย์ได้รับค่าธรรมเนียมนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 0.21 ของมูลค่าการซื้อขาย และเจ้าหน้าที่การตลาดที่เป็นผู้ดูแลบัญชีของลูกค้าจะได้ส่วนแบ่งจากค่าธรรมเนียมนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ไม่เกินร้อยละ 13.75 ของค่าธรรมเนียมนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ที่บริษัทหลักทรัพย์ได้รับจากลูกค้า
- (ข.) บัญชีซื้อขายหลักทรัพย์โดยการกู้เงินจากบริษัทหลักทรัพย์ (Credit Balance) หรือจากบริษัทหลักทรัพย์เพื่อธุรกิจหลักทรัพย์ จำกัด (TSFC) ผ่านบริษัทหลักทรัพย์ที่ใช้บริการ โดยลูกค้าต้องวางเงินหรือหลักทรัพย์เป็นประกันการชำระหนี้เพื่อซื้อหลักทรัพย์ และบริษัทที่ให้กู้ยืมจะให้เงินกู้ยืมแก่ลูกค้าในการซื้อหลักทรัพย์ ลูกค้าจะวางเงินขั้นต่ำของจำนวนเงินที่จะให้กู้ยืมเพื่อซื้อหลักทรัพย์ (Initial Margin Rate) ไม่ต่ำกว่าอัตราที่ตลาดหลักทรัพย์กำหนด คือ ร้อยละ 50 ซึ่งอัตรานี้จะแตกต่างกันแล้วแต่ประเภทของหลักทรัพย์ หากเป็นหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงสูงขึ้นก็ต้องวางเงินเพิ่มสูงขึ้น ในส่วนเงินที่กู้มา ลูกค้าจะเสีย

ค่าใช้จ่ายเป็นอัตราดอกเบี้ย และเสียค่าธรรมเนียมซื้อขายหลักทรัพย์ในอัตราเดียวกับบัญชีเงินสดให้แก่บริษัทหลักทรัพย์

2. กิจการค้าหลักทรัพย์ (Securities-Dealer Business) เป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนหลักทรัพย์ในนามของตนเอง ซึ่งบริษัทหลักทรัพย์ได้กำไรจากส่วนต่างระหว่างราคาเสนอซื้อและเสนอขายหรือได้จากเงินปันจากการถือหลักทรัพย์ โดยการกระทำการค้าหลักทรัพย์สามารถแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

2.1 กิจการหลักทรัพย์ในตลาดแรก คือ การที่บริษัทหลักทรัพย์รับซื้อหลักทรัพย์จากบริษัทที่ออกหลักทรัพย์ใหม่และนำจำหน่ายให้แก่ผู้สนใจซื้อในราคาที่สูงกว่าเดิม

2.2 กิจการหลักทรัพย์ในตลาดรอง คือ การที่บริษัทหลักทรัพย์ซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดรองในนามตนเอง หรือได้กำไรจากการสถาบันการเงินต่างๆ ที่ต้องการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ในประเทศไทย (ซึ่งต้องผ่านบริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นสมาชิกเท่านั้น) บริษัทหลักทรัพย์ที่เป็นสมาชิกจะได้กำไรจากส่วนต่างของราคาที่เสนอซื้อ และเสนอขาย

3. กิจการที่ปรึกษาการลงทุน (Investment-Advisor Business) การให้คำแนะนำเกี่ยวกับคุณค่าของหลักทรัพย์นั้นโดยได้รับค่าธรรมเนียมตอบแทน ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีบริษัทไหนดำเนินการธุรกิจนี้ เนื่องจากในทางปฏิบัติแล้วการเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ก็มีการให้คำแนะนำเกี่ยวกับราคาและความเหมาะสมในการลงทุนอยู่แล้ว โดยที่ไม่มีการคิดค่าธรรมเนียมใดๆ ดังนั้นธุรกิจการเป็นที่ปรึกษาการลงทุน โดยทั่วไปจะเป็นที่เข้าใจว่าเป็นบริการด้านวานิชธนกิจ ซึ่งแบ่งตามหน้าที่ได้ดังนี้

3.1 ที่ปรึกษาการเงินของบริษัทที่ต้องการระดมทุนจากประชาชนทั่วไป

3.1.1 ให้คำปรึกษาและจัดเตรียมการออกตราสารการเงินให้แก่บริษัทที่มีความต้องการจะระดมทุนจากประชาชน

3.1.2 จัดทำคำขออนุญาตเสนอขายหลักทรัพย์ต่อสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต.

3.1.3 จัดทำแบบแสดงรายการข้อมูลการเสนอขายหลักทรัพย์และร่างหนังสือชี้ชวน

3.1.4 ประสานงานกับสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต.

3.1.5 จัดทำ Presentation ข้อมูลของบริษัทที่เสนอขายหลักทรัพย์

3.2.ที่ปรึกษาทางการเงินในการควบกิจการหรือการเข้าซื้อกิจการ

3.2.1 เตรียมแบบและเอกสารต่างๆเพื่อยื่นรายงานต่อสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต.

3.2.2 ศึกษาวิเคราะห์ให้คำแนะนำแก่ผู้ต้องการเข้าซื้อกิจการ หรือขายกิจการ

3.3.เป็นผู้สนับสนุน ในการนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์

3.3.1 ให้คำปรึกษา แนะนำในการนำหลักทรัพย์ของกิจการเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ให้คำรับรองเกี่ยวกับสารสนเทศ ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติของกิจการ ตลอดจนประสานงานกับตลาดหลักทรัพย์

3.3.2 เตรียมแบบคำขอและเอกสารต่างๆ เพื่อยื่นต่อตลาดหลักทรัพย์

3.3.3 จัดทำ Presentation ข้อมูลของบริษัท

รายได้ในการดำเนินธุรกิจวานิชณกิจดังกล่าวอยู่ในรูปค่าธรรมเนียม เช่น Advisory Fee หรือ Sponsoring Fee

4. กิจการจัดจำหน่ายหลักทรัพย์ (Securities-Underwriter Business) คือการรับหลักทรัพย์ทั้งหมดหรือบางส่วนจากบริษัทหรือเจ้าของหลักทรัพย์ไปเสนอขายต่อประชาชนทั่วไป โดยได้รับค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่น ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมิเื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่ก็ตาม ประเภทของการเสนอขายหลักทรัพย์

4.1 เสนอขายต่อประชาชน (Public Offering) โดยนำหุ้นจำนวนร้อยละ 30 ของหุ้นที่เสนอขายทั้งหมด เสนอขายให้กับประชาชน

4.2 เสนอขายบุคคลในวงจำกัด (Private Placement) รายได้จะอยู่ในรูปค่าธรรมเนียม (Underwriting Fee)

5. กิจการจัดการลงทุน (Investment Manager Business) ได้แก่ กิจการจัดการลงทุนตามโครงการโดยการออกตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธิในทรัพย์สินของแต่ละโครงการ จำหน่ายแก่ประชาชนและนำเงินที่ได้จากการจำหน่ายตราสารหรือหลักฐานแสดงสิทธินั้นไปลงทุนในหลักทรัพย์ตามที่กำหนดไว้ในโครงการ

6. กิจการการยืมและให้ยืมหลักทรัพย์ (Principal และ Agent) ได้แก่ ธุรกิจที่ส่งเสริมการขายหลักทรัพย์ ที่ต้องยืมมาเพื่อส่งมอบ (การขายชอร์ต) ซึ่งจะช่วยเหลือเพิ่มปริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์ ทั้งในสภาวะที่ราคาของหลักทรัพย์มีราคาสูงหรือต่ำ อันเป็นการรักษาเสถียรภาพของตลาด

หลักทรัพย์ และสามารถอำนวยความสะดวก แก่ระบบการชำระราคา และการส่งมอบหลักทรัพย์ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย จากความผิดพลาดในการส่งมอบหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์มีรายได้จากกิจกรรมนี้ในรูปแบบของอัตราดอกเบี้ย และค่าธรรมเนียมในการซื้อขายหลักทรัพย์

7. กิจการจัดการกองทุนส่วนบุคคล (Private Fund Management) ได้แก่ การรับเป็นผู้บริหารการลงทุนในหลักทรัพย์ต่างๆ เช่น ตราสารหนี้ ตราสารทุน และหน่วยลงทุนให้แก่ลูกค้าที่เป็นบุคคลธรรมดา หรือลูกค้าที่เป็นคณะบุคคล บริษัทหลักทรัพย์จะได้รายได้จากค่าธรรมเนียมหรือค่าตอบแทนอื่นๆ

8. กิจการการเป็นที่ปรึกษาการเงิน (Investment Banking) หรือธุรกิจวานิชธนกิจ ได้แก่ การให้บริการแก่บริษัทเกี่ยวกับคำปรึกษาความเห็น และการจัดเตรียมเอกสารข้อมูลต่างๆ เพื่อนำเสนอต่อสำนักงาน ก.ล.ต. ตลาดหลักทรัพย์ ผู้ถือหุ้นและประชาชนทั่วไป เช่น กรณีการนำหุ้นออกขายประชาชนทั่วไป การนำหุ้นเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ หรือให้คำแนะนำทางการเงิน การวางแผนทางการเงิน จัดหาแหล่งเงินกู้จำนวนมากให้แก่กิจการ การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มทุนแก่บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อนำเสนอขายให้แก่ประชาชนทั่วไป

ตารางที่ 3.1

รายชื่อบริษัทหลักทรัพย์ จำกัด ในปี พ.ศ. 2548

ลำดับที่	ชื่อ	ทุนจดทะเบียน ชำระแล้ว	กิจการที่ได้รับอนุญาต					
			1	2	3	4	5	6
1.	บริษัทหลักทรัพย์ กรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)	600	/	/	/	/	/	-
2.	บริษัทหลักทรัพย์ กลีกรไทย จำกัด (มหาชน)	300	/	/	-	/	/*	-
3.	บริษัทหลักทรัพย์ กิมเอ็ง (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	2,756.78	/	/	/	/	-	/
4.	บริษัทหลักทรัพย์ เกียรตินาคิน จำกัด	650.	/	/	/	/	-	-
5.	บริษัทหลักทรัพย์ โกลเบล็ก จำกัด	350	/	/	/	/	-	-
6.	บริษัทหลักทรัพย์ เคจีไอ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	1,991.76	/	/	/	/	-	/
7.	บริษัทหลักทรัพย์ เคทีบี จำกัด	864	/*	/*		/*	-	-
8.	บริษัทหลักทรัพย์ เครดิต สุวิส (ประเทศไทย) จำกัด	331	/	/	-	/	-	/
9.	บริษัทหลักทรัพย์ เจพีมอร์แกน (ประเทศไทย) จำกัด	300	/	/	/*	/	-	-
10.	บริษัทหลักทรัพย์ ชิกโก้ จำกัด (มหาชน)	637.21	/	/	/**	/	-	-
11.	บริษัทหลักทรัพย์ ชิตีคอร์ป (ประเทศไทย) จำกัด	1,018.54	/	/	/	/	-	-
12.	บริษัทหลักทรัพย์ ซี แอล เอส เอ (ประเทศไทย) จำกัด	665	/	/	/**	/	-	-
13.	บริษัทหลักทรัพย์ ซีมิโก้ จำกัด (มหาชน)	833.65	/	/	/**	/	-	-
14.	บริษัทหลักทรัพย์ ซีไอเอ็มบี-จีเค (ประเทศไทย) จำกัด	300	/	/	/	/	-	-
15.	บริษัทหลักทรัพย์ ไชรัส จำกัด (มหาชน)	470	/	/	/*	/	-	-
16.	บริษัทหลักทรัพย์ ดีบีเอส วิคเคอร์ส (ประเทศไทย) จำกัด	395.52	/	/	/	/	-	-
17.	บริษัทหลักทรัพย์ ทรินิตี้ จำกัด	500	/	/	/*	/	/	/
18.	บริษัทหลักทรัพย์ ทิสโก้ จำกัด	1500	/	/	/	/	/	-
19.	บริษัทหลักทรัพย์ ทีเอ็มบี แมคควอรี (ประเทศไทย) จำกัด	200	/	/	/	/	-	-
20.	บริษัทหลักทรัพย์ ไทยพาณิชย์ จำกัด	5000	/	/	/*	/	/*	/
21.	บริษัทหลักทรัพย์ อนาคต จำกัด (มหาชน)	1500	/	/	/	/	-	-
22.	บริษัทหลักทรัพย์ นครหลวงไทย จำกัด	2000	/	/	-	/	-	-
23.	บริษัทหลักทรัพย์ บัวหลวง จำกัด (มหาชน)	350	/	/	/**	/	/	-
24.	บริษัทหลักทรัพย์ บาร์เคลย์ แคปปิตอล (ประเทศไทย) จำกัด	1,078	/	/	/	/	-	-
25.	บริษัทหลักทรัพย์ บีที จำกัด	1200	/	/	/	/	-	-
26.	บริษัทหลักทรัพย์ บีฟิท จำกัด (มหาชน)	800	/	/	/	/	-	-
27.	บริษัทหลักทรัพย์ พูเด็นท์ สยาม จำกัด	340	/	/	/	/	-	-

28.	บริษัทหลักทรัพย์ พัฒนสิน จำกัด (มหาชน)	716.82	/	/	/	/	-	/
29.	บริษัทหลักทรัพย์ ฟาร์อีสท์ จำกัด	500	/	/	/	/	-	-
30.	บริษัทหลักทรัพย์ ฟินันซ่า จำกัด	450	/	/	/	/	-	-
31.	บริษัทหลักทรัพย์ ฟิลลิป (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	250	/	/	/	/	/	-
32.	บริษัทหลักทรัพย์ ภัทร จำกัด (มหาชน)	1,067.50	/	/	/	/	-	/
33.	บริษัทหลักทรัพย์ เมอร์ริสัน พาร์ทเนอร์ จำกัด	300	/	/	**	/	-	-
34.	บริษัทหลักทรัพย์ ยูไนเต็ด จำกัด (มหาชน)	844.08	/	/	*	/	-	-
35.	บริษัทหลักทรัพย์ ยูบีเอส (ประเทศไทย) จำกัด	400	/	/	/	/	-	-
36.	บริษัทหลักทรัพย์ ยูโอบี เคย์เฮียน (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน)	325	/	/	**	/	-	-
37.	บริษัทหลักทรัพย์ สินเอเชีย จำกัด	1000	/	/	**	/	-	-
38.	บริษัทหลักทรัพย์ เอเชีย พลัส จำกัด (มหาชน)	2,023.81	/	/	**	/	-	/
39.	บริษัทหลักทรัพย์ เอเพ็กซ์ จำกัด*	482.05	/*	/*	/*	/*	-	-
40.	บริษัทหลักทรัพย์ แอ็ดคินซัน จำกัด (มหาชน)	3,223.11	/	/	/	/	-	-
41.	บริษัทหลักทรัพย์ ไอ วี โกลบอล จำกัด (มหาชน)	260	/	/	/	/	-	-

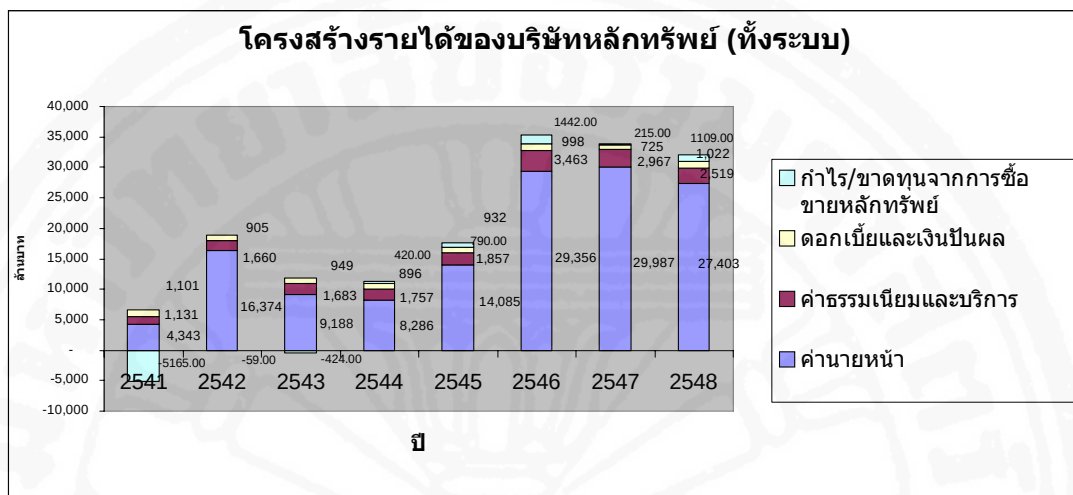
ที่มา: จากตลาดหลักทรัพย์

- 1.การเป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์
2. การค้าหลักทรัพย์
- 3.การเป็นที่ปรึกษาการลงทุน
4. การจัดจำหน่ายหลักทรัพย์
5. การจัดการกองทุนส่วนบุคคล
6. กิจการการยืมและให้ยืมหลักทรัพย์ (Principal และ Agent)

* บริษัทขอหยุดการประกอบกิจการชั่วคราว

**ยังไม่เปิดให้บริการ

ภาพที่ 3.1

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต.

จากภาพที่ 3.1 จะเห็นได้ว่าโครงสร้างรายได้ของบริษัทหลักทรัพย์มีความผันผวนตลอดเวลาตามสภาวะเศรษฐกิจจากปี 2539 ซึ่งเกิดวิกฤติการณ์ทางการเงินจนทำให้ตลาดหุ้นซบเซาเรื่อยมาจนถึงปี 2544 เศรษฐกิจค่อยๆมีการฟื้นตัวขึ้น จนทำให้นักลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศกลับเข้ามาลงทุนในตลาดหุ้นมากขึ้นส่งผลให้ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ของไทยค่อยปรับตัวสูงขึ้น และมูลค่าการซื้อขายของตลาดก็ปรับขึ้นสูงด้วยดัง ภาพที่ 1.1 ทำให้บริษัทหลักทรัพย์ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่มาจากค่านายหน้าคิดเป็นประมาณร้อยละ 80 ของรายได้ทั้งหมดมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน รองลงมาเป็นรายได้จากค่าธรรมเนียมและบริการคิดเป็นประมาณร้อยละ 10 ของรายได้ทั้งหมด ส่วนรายได้จากกำไร/ขาดทุนจากการซื้อขายหลักทรัพย์ และดอกเบี้ยและเงินปันผล คิดเป็นเพียงร้อยละไม่เกิน 10 ของรายได้ทั้งหมด

3.4 แหล่งที่มาและการใช้ไปของเงินทุนของธุรกิจหลักทรัพย์

แหล่งที่มาของเงินทุนของธุรกิจหลักทรัพย์

1. เงินกองทุนตามกฎหมาย

1.1 พุนจดทะเบียนและทุนซึ่งชำระแล้วของบริษัทหลักทรัพย์ โดยกฎหมายได้กำหนดให้ต้องมีทุนจดทะเบียนไม่ต่ำกว่า 10 ล้านบาท สำหรับบริษัทหลักทรัพย์ที่ประกอบกิจการที่ปรึกษาการลงทุน หรือกิจการจัดการลงทุนต้องไม่ต่ำกว่า 5 ล้านบาท ต่อมาในปี พ.ศ. 2540 ได้มีการแก้ไขกฎกระทรวง ฉบับที่ 5 โดยกำหนดเงินกองทุนขั้นต่ำไม่น้อยกว่า 150 ล้านบาท และสามารถเพิ่มทุนจดทะเบียนและทุนชำระแล้วอีก 100 ล้านบาทต่อใบอนุญาตที่ได้รับเพิ่มเติมในแต่ละประเภท

1.2 ส่วนเกินมูลค่าหุ้น

1.3 เงินสำรอง คือการเก็บกำไรบางส่วนของการเข้าบัญชีสำรองโครงการนั้นๆ

1.4 กำไรสุทธิคงเหลือจากการจัดสรร

2. เงินกู้ยืม เงินกู้ยืมประกอบด้วยเงินเบิกเกินบัญชี และเงินกู้ยืมจากธนาคาร จากสถาบันการเงินอื่น จากต่างประเทศ รวมทั้งเงินกู้ยืมจากบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล สัดส่วนของเงินกู้ยืมร้อยละ 33.37 ของแหล่งที่มาของเงินกู้ทั้งหมดในปี พ.ศ. 2540

3. เจ้าหนี้ธุรกิจหลักทรัพย์ เป็นยอดสุทธิของเจ้าหนี้บริษัทหลักทรัพย์ที่เกิดจากการซื้อขายหลักทรัพย์

4. หนี้สินอื่นๆ ได้แก่ รายการค้างจ่ายต่างๆ
การใช้ไปของเงินทุนของธุรกิจหลักทรัพย์

1. เงินสดและเงินฝากธนาคาร เงินสดอยู่ในมือของธุรกิจหลักทรัพย์มาจากการที่ลูกค้านำเงินมาฝากไว้เพื่อประโยชน์ในการซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้า หรือเป็นเงินที่ได้จากการขายหลักทรัพย์ที่ลูกค้าฝากให้บริษัทขาย

2. เงินลงทุนในหลักทรัพย์ บริษัทสามารถนำเงินไปลงทุนในหลักทรัพย์ต่างๆได้โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

2.1 หลักทรัพย์รัฐบาล และที่รัฐบาลค้ำประกัน เช่น พันธบัตรรัฐบาล ตั๋วเงินคลัง หุ้นกู้

2.2 หลักทรัพย์จดทะเบียน และหลักทรัพย์อนุญาต

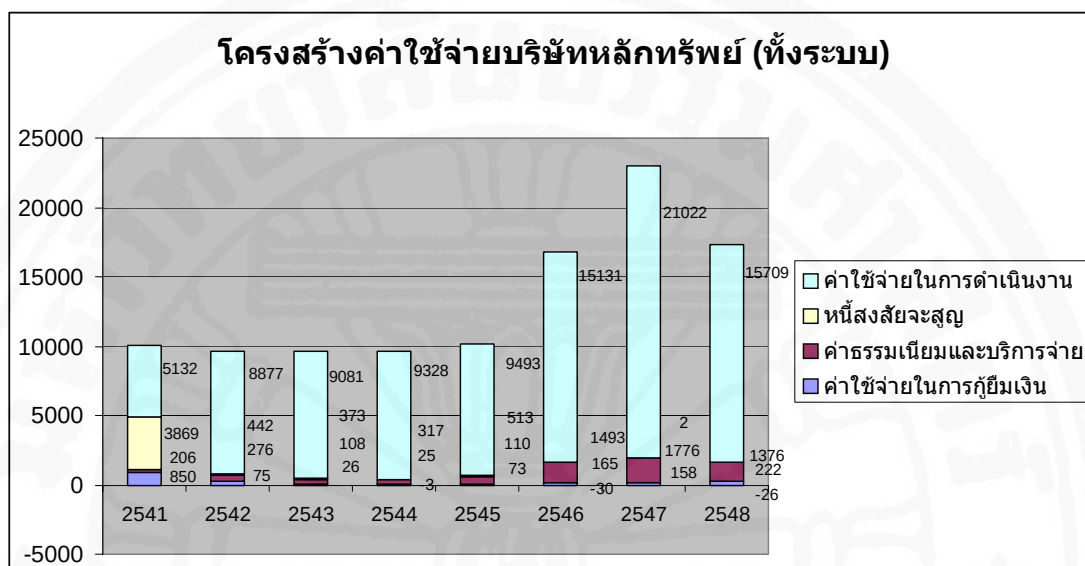
- 2.3 หลักทรัพย์อื่นๆ ได้แก่ หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หุ้นกู้
3. ลูกหนี้ธุรกิจหลักทรัพย์ ได้แก่ เงินที่ให้ลูกค้ากู้ยืมเพื่อซื้อขายหลักทรัพย์
4. ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์
5. สินทรัพย์อื่นๆ ได้แก่ รายได้ค้างรับต่างๆ

3.5 โครงสร้างค่าใช้จ่ายของธุรกิจหลักทรัพย์

ค่าใช้จ่ายของธุรกิจหลักทรัพย์ประกอบไปด้วย

1. ค่าใช้จ่ายในการกู้ยืมเงิน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่มาจากการเบิกเงินเกินบัญชี การกู้ยืมจากธนาคาร จากสถาบันการเงินอื่น หรือจากต่างประเทศ รวมถึงเงินกู้ยืมจากบุคคลและนิติบุคคล
2. ค่าธรรมเนียมและบริการจ่าย
3. หนี้สูญและหนี้สงสัยจะสูญ
4. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ประกอบไปด้วย
 - 4.1 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงาน ได้แก่ เงินเดือน โบนัส เงินบำนาญ เงินเพิ่มค่าครองชีพ เงินช่วยเหลือสวัสดิการ เงินทุนสำรองเลี้ยงชีพส่วนที่บริษัทจ่าย
 - 4.2 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์ อาคาร สถานที่ ได้แก่ ค่าเสื่อมราคา ค่าเช่า ค่าซ่อมแซม ค่าบริการในการบำรุงรักษา ค่าเบี้ยประกันภัย ค่าไฟฟ้าประปา ค่าวัสดุของใช้ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่ เครื่องคอมพิวเตอร์ ของตกแต่ง และยานพาหนะ
 - 4.3 ค่าภาษีอากร ได้แก่ ค่าภาษีการค้า ภาษีป้าย อากรแสตมป์
 - 4.4 ค่าใช้จ่ายอื่น ได้แก่ ค่าโฆษณา ค่าติดต่อสื่อสาร ค่าธรรมเนียมวิชาชีพ การขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์

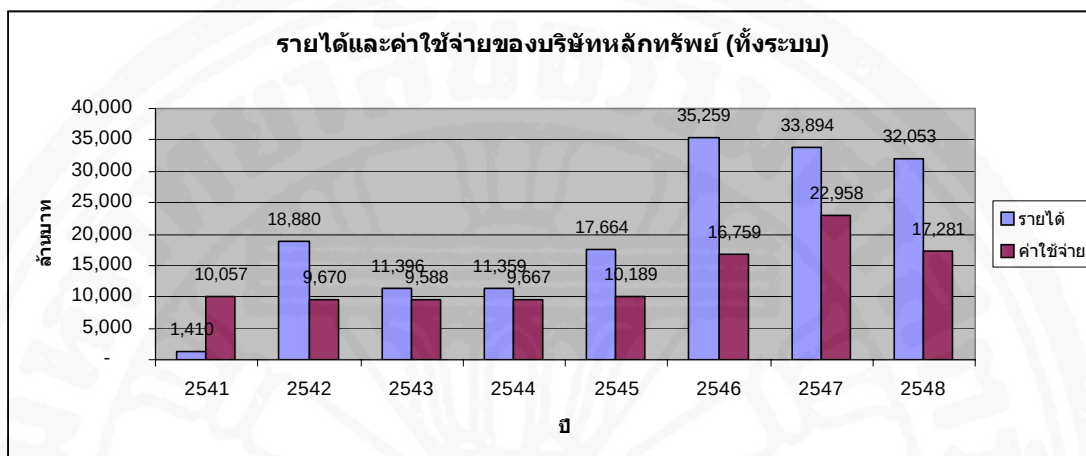
ภาพที่ 3.2

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต.

จากภาพที่ 3.2 จะเห็นได้ว่าโครงสร้างค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่มาจากค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับพนักงานคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมด รองลงมาเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ส่วนค่าใช้จ่ายด้านอื่นหากเทียบเป็นสัดส่วนต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดถือว่าเป็นส่วนน้อยมากที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเดิมธุรกิจหลักทรัพย์จะเน้นทรัพยากรด้านบุคคลเป็นสำคัญเนื่องจากเป็นธุรกิจที่เกี่ยวกับด้านบริการไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการให้บริการทางด้านข้อมูลข่าวสาร งานวิจัยต่างๆ บริษัทจึงมีการดึงบุคคลที่มีความสามารถมาทำงานให้กับบริษัทจึงทำให้ค่าใช้จ่ายด้านนี้จึงสูงกว่าค่าใช้จ่ายด้านอื่นมาก

ภาพที่ 3.3

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต.

จากภาพที่ 3.3 แสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบกันระหว่างรายได้และค่าใช้จ่ายของบริษัทหลักทรัพย์ทั้งระบบ พบว่ารายได้ของบริษัทหลักทรัพย์มีการเคลื่อนไหวค่อนข้างผันผวนตามสภาวะดัชนีตลาดหลักทรัพย์ แต่ในขณะเดียวกันค่าใช้จ่ายของบริษัทหลักทรัพย์มีค่าค่อนข้างคงที่สังเกตได้จากปี 2541-2545 ซึ่งเป็นช่วงที่ตลาดหุ้นเริ่มฟื้นตัวแต่ค่าใช้จ่ายของบริษัทมีค่าใกล้เคียงกันมาก จนมาในช่วงปี 2546-2548 ซึ่งเป็นช่วงที่ดัชนีหลักทรัพย์มีการปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วจาก 356 จุดเพิ่มเป็น 713 จุด ค่าใช้จ่ายได้มีการปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นเช่นกันแต่ไม่รุนแรงเท่ากับรายได้ ส่วนหนึ่งน่าจะมาจากรายได้ส่วนที่เพิ่มขึ้นมาจากการลงทุนของนักลงทุนสถาบันที่มีความเชื่อมั่นต่อเศรษฐกิจของประเทศ

3.6 ปัจจัยความเสี่ยงของธุรกิจหลักทรัพย์

1. ความผันผวนของเศรษฐกิจ การเมือง ตลาดเงินและตลาดทุนทั้งภายในและต่างประเทศ

รายได้หลักของธุรกิจหลักทรัพย์มาจากการค่านายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์ หากเกิดความผันผวนของเศรษฐกิจ การเมือง ตลาดเงิน และตลาดทุนทั้งภายในประเทศหรือต่างประเทศ จะส่งผลกระทบต่อภาวะการซื้อขายหลักทรัพย์ นอกจากนี้ยังส่งผลการระดมทุนในตลาดทุน นักลงทุนขาดความเชื่อมั่น ทำให้ขนาดของตลาดทุนอยู่ในวงจำกัด ไม่สามารถนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ บริษัทหลักทรัพย์ขาดรายได้จากธุรกิจวานิชธนกิจ นอกจากนี้ การก่อการร้าย ความผันผวนของราคาน้ำมัน ภัยธรรมชาติ โรคระบาด ก็ส่งผลกระทบต่อบริมาณการซื้อขายหลักทรัพย์

2. การประกอบธุรกิจต้องพึ่งพาบุคลากรเป็นหลัก

ธุรกิจหลักทรัพย์ต้องพึ่งพาบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ผู้มีประสบการณ์เป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่การตลาดที่สามารถให้คำปรึกษาแก่ลูกค้าในการลงทุน หรือเจ้าหน้าที่วิเคราะห์หลักทรัพย์ที่สามารถผลิตบทวิเคราะห์ได้ถูกต้องแม่นยำ ซึ่งในช่วงที่ธุรกิจหลักทรัพย์มีการแข่งขันกันรุนแรง หลายบริษัทประสบปัญหาการดึงตัวเจ้าหน้าที่การตลาด และเจ้าหน้าที่วิเคราะห์หลักทรัพย์ ทำให้ส่งผลกระทบต่อธุรกิจหลักทรัพย์ ลูกค้าบางส่วนที่มีความผูกพันและไว้วางใจกับเจ้าหน้าที่การตลาดที่ดูแลบัญชีของตน จะย้ายบัญชีการซื้อขายตามเจ้าหน้าที่การตลาด และบางบริษัทที่ใช้กลยุทธ์การให้บริการด้านบทวิเคราะห์ โดยการให้ลูกค้าภายในบริษัทของตนซื้อ(ขาย)หลักทรัพย์ก่อนที่นักวิเคราะห์ที่มีชื่อเสียงของบริษัทออกมาให้คำแนะนำหลักทรัพย์แก่นักลงทุนทั่วไปทางสื่อต่างๆ เช่น โทรศัพท์ วิดีโอ หรือ อินเทอร์เน็ต เมื่อนักวิเคราะห์ออกมาให้คำแนะนำผ่านสื่อทำให้หลักทรัพย์มีการเคลื่อนไหวรุนแรง เจ้าหน้าที่การตลาดจะแนะนำให้ลูกค้าขาย(ซื้อ)หลักทรัพย์ ทำให้ลูกค้าได้กำไรจากส่วนต่างราคาดังนั้นหากเจ้าหน้าที่วิเคราะห์หลักทรัพย์มีการย้ายบริษัท ก็ทำให้ลูกค้าบางส่วนมีการย้ายบัญชีซื้อขายหลักทรัพย์ตามไปด้วย

3. บริษัทมีการพึ่งพาลูกค้าจำนวนน้อยราย

บริษัทหลักทรัพย์บางบริษัทประสบปัญหาการพึ่งพารายได้ซื้อขายหลักทรัพย์จากลูกค้ารายใหญ่ไม่กี่ราย ที่ถือเป็นสัดส่วนค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับรายได้ทั้งหมดที่บริษัทได้รับ ดังนั้นเมื่อตลาดหลักทรัพย์ไม่เอื้ออำนวยในการซื้อขายหลักทรัพย์ นักลงทุนเหล่านี้ส่วนใหญ่จะหยุดทำการซื้อขาย หรือมีการลดจำนวนการซื้อขายลง ส่งผลให้รายได้ของบริษัทหลักทรัพย์ลดลง ดังนั้นหลายบริษัทจึงหันมา

ให้ความสนใจในลูกค้าระดับกลางมากขึ้น โดยการเพิ่มช่องทางการซื้อขายหลักทรัพย์ เช่นการซื้อขายหลักทรัพย์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต เพื่อกระจายกลุ่มลูกค้าที่อยู่ในที่บริษัทหลักทรัพย์ไม่สามารถให้บริการได้ทั่วถึง

4. การแข่งขันในการประกอบธุรกิจสูงขึ้น

ธุรกิจหลักทรัพย์ต้องเผชิญภาวะการแข่งขันที่สูงขึ้นจากการที่ตลาดหลักทรัพย์จะเปิดเสรีในการประกอบธุรกิจหลักทรัพย์และเปิดเสรีอัตราค่าธรรมเนียมขั้นต่ำในปี พ.ศ. 2555 ซึ่งอัตราค่าธรรมเนียมก็มีแนวโน้มที่จะลดลงหากมีการเปิดเสรี ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินงานและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทโดยตรง ดังนั้นบริษัทหลักทรัพย์อาจต้องเผชิญกับภาวะการแข่งขันด้านราคาเพื่อช่วงชิงฐานลูกค้าที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2544 จนส่งผลให้บางบริษัทต้องแบกรับการขาดทุน การปรับเปลี่ยนนโยบายอัตราค่าธรรมเนียมจึงมีนัยสำคัญต่อความอยู่รอดของธุรกิจหลักทรัพย์ บริษัทที่มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างเสริมความแข็งแกร่งของฐานลูกค้า และบริการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้

5. บริษัทหลักทรัพย์อาจได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติงานที่ผิดพลาดของพนักงานและลูกค้า

ธุรกิจหลักทรัพย์เป็นธุรกิจที่เกิดความเสียหายได้ง่ายหากพนักงานขาดความระมัดระวัง เริ่มตั้งแต่การหาลูกค้า เจ้าหน้าที่การตลาดควรตรวจสอบความมีตัวตนของลูกค้าของตน (ลูกค้าเป็นผู้ที่มีความประสงค์ซื้อขายหลักทรัพย์จริง และมีที่อยู่ ที่ทำงาน สถานะการเงินที่มั่นคงและแน่นอน) และเจ้าหน้าที่หลังบ้าน (Back Office) ก็ควรมีการตรวจสอบอีกครั้ง เนื่องจากหลายครั้งที่บริษัทต้องประสบปัญหาความเสียหายจากการซื้อขายหลักทรัพย์ของลูกค้าที่ไม่สามารถชำระเงินค่าซื้อหลักทรัพย์ หรือเมื่อประสบภาวะขาดทุนได้ หากเจ้าหน้าที่การตลาดที่เป็นผู้ดูแลบัญชีไม่สามารถติดตามลูกค้ามาชำระได้ ส่วนมากแล้วบริษัทหลักทรัพย์มักจะให้เจ้าหน้าที่การตลาดรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมดโดยบริษัทหลักทรัพย์จะหักจากเงินเดือนของเจ้าหน้าที่การตลาดผู้นั้นทุกๆ เดือนจนกว่าจะครบ หากลูกค้านำเงินมาชำระหนี้ภายหลังบริษัทหลักทรัพย์จะนำเงินมาคืนให้แก่เจ้าหน้าที่การตลาด นอกจากนี้ความเสียหายอันเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่การตลาดโดยตรง ได้แก่ การส่งคำสั่งซื้อขายหลักทรัพย์ผิด หากมีการแก้ไขแล้วเกิดส่วนต่าง (ความเสียหาย) เจ้าหน้าที่การตลาดผู้นั้นต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายร้อยละ 50 ของมูลค่าความเสียหายทั้งหมด แต่ถ้าความผิดพลาดจากการส่งคำสั่งซื้อขายหลักทรัพย์มาจากลูกค้า ลูกค้าผู้นั้นจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ยังมีความเสียหายอันเกิดจากหลักทรัพย์ที่บริษัทหลักทรัพย์ถือครองมีมูลค่าลดลงอย่างมาก อันเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ขาดความระมัดระวังในการลงทุนด้านหลักทรัพย์ ความเสียหายอันเกิดจากการจัดจำหน่ายและการรับประกันการจัดจำหน่าย ความเสี่ยงจากการขัดข้องของระบบคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

